

DE BERGENSE REISGIDS

Plan van aanpak participatie

Bestuurlijk Opdrachtgever: Portefeuillehouder Participatie

Ambtelijk Opdrachtgever: Gemeentesecretaris

Ambtelijk opdrachtnemer: Ambtelijk reisbegeleider

Versie: 30 april 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Achtergronden	4
2.1	Een blik van buitenaf.	4
2.2	Een reis in de tijd; van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving .	4
2.3	De reisgids, samen doen!.....	4
2.4	Toelichting actiepunten	5
2.5	Beoogd reisdoel	6
3	Reisprogramma	7
3.1	Vorbereidende fase	7
3.1.1	Stap 1 Afstemming	7
3.1.2	Stap 2 Analyse	7
3.1.3	Stap 3 Veldonderzoek	7
3.2	Verkenningfase.....	8
3.2.1	Eerste verkenning gemeenteraad.....	8
3.2.2	Oriëntatie kaders, spelregels en speelruimte raad.....	8
3.2.3	Inspiratie spelregels uit andere gemeenten	8
3.2.4	Oriëntatie spelregels inwoners en ondernemers	8
3.2.5	Gezamenlijke zoektocht spelregels.....	9
3.2.6	Vorbereiding pilot Schoorl	9
3.3	Uitvoeringsfase	9
4	Routekaart.....	11
5	Reisbegeleiding	12
6	Reiskosten	13
	BIJLAGEN	14

1 Inleiding

Met het opstellen van het formatieakkoord Nieuw Vertrouwen heeft de gemeenteraad haar ambities geformuleerd ten aanzien van bestuurlijke vernieuwing. Twee belangrijke pijlers daarin zijn het betrekken van inwoners bij besluitvorming en de andere wijze van vergaderen.

Daarnaast heeft de gemeenteraad in haar vergadering van 9 juli 2019 bij de behandeling van de kadernota het college opgedragen om te komen met een plan van aanpak participatie.

Het voorgaande wordt nog bekrachtigd door de aanbevelingen uit het onderzoeksrapport 'Met vertrouwen vooruit in Bergen' waarin nadrukkelijk wordt aangegeven dat een helder, gedragen en consequent toegepast participatiebeleid bijdraagt aan het versterken van dat vertrouwen.

Dit plan van aanpak geeft richting aan de route die gevolgd wordt om te komen tot dat participatiebeleid.

We werken aan de kaders, speelruimte, spelregels voor participatie. Naast het opstellen van deze algemeen geldende kaders, werken we dit uit met een te hanteren methodiek voor de toekomstige participatietrajecten en daaraan ondersteunend instrumentarium.

In diverse Nederlandse gemeenten wordt nagedacht over hoe speelruimte en spelregels kunnen worden vormgegeven. Als voorbeelden zijn te noemen Delfts Doen!, het Apeldoorns Kookboek, Deventer Ritselmanagement en zo voort.

Het invullen van het participatiebeleid in Bergen, het samen doen, is een reis die we, gemeenteraad, college, inwoners en ondernemers samen en met ondersteuning vanuit de werkorganisatie, willen ondernemen.

We vertrouwen erop dat deze reis zijn neerslag krijgt in de Bergense Reisgids; spelregels voor participatie!

Uitgangspunten:

Wat je voor me doet, maar niet met me, is tegen me (M. Ghandi)

Gelijkwaardigheid, vertrouwen, doen wat nodig is

Nabijheid, inclusiviteit en verbondenheid

N.B. Het participatiebeleid richt zich op toekomstige projecten, beleidsvorming en besluitvorming. De reisgids is geen evaluatiemethode om een waardeoordeel uit te spreken over trajecten in het verleden.

2 Achtergronden

2.1 Een blik van buitenaf.

Reizend door Bergen zien we een gemeente die bestaat uit vitale en toekomstbestendige dorpen. Het bestuur en gemeentelijke organisatie zijn er voor en door onze inwoners en ondernemers. Iedereen doet mee. Bergen vormt een gemeenschap waarin mensen erkend en herkend worden. Waarin ruimte is om zelf invulling te geven aan eigen leven en omgeving. Inwoners en ondernemers zijn gelijkwaardige gesprekspartners. Bestuur en organisatie organiseren zich dichtbij, decentraal en in de dorpen om invulling te geven aan de Samenleving. Daar waar inwoners kwetsbaar zijn, zorgt de gemeente dat zij met ondersteuning zelfredzaam blijven en op eigen kracht mee doen in de samenleving.

2.2 Een reis in de tijd; van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving

Onze gemeente kent een rijke geschiedenis. De eigenheid, trots en betrokkenheid van de voormalige gemeenten Egmond, Bergen en Schoorl werkt nog dagelijks door, ook na de bestuurlijke fusie van 1 januari 2001. Onze inwoners houden van hun woonomgeving, wat ook tot uiting komt in een grote betrokkenheid en de vele initiatieven. Betrokkenheid die ook duidt op de kracht die aanwezig is in de gemeenschap.

Tegelijkertijd verandert onze maatschappij. De klassieke verzorgingsstaat verandert langzaam maar zeker in een participatiesamenleving. Liberalisering en individualisering ontwikkelen zich steeds verder en onze bevolkingssamenstelling verandert in de komende jaren drastisch. Onze gemeente vergrijst en ontgroent sterker dan het landelijk gemiddelde. In de afgelopen jaren zijn we als gemeente al anders gaan denken en doen. Ingezet door de decentralisaties binnen het sociaal domein gaan we anders met onze kwetsbare inwoners om. Met het samenwerken met inwoners op een andere wijze is ervaring opgedaan o.a. in de Thuiskamer in Egmond-Binnen en in het opstellen van de visie voor het centrum van Schoorl. Met het digitaal betrekken van inwoners wordt op dit moment ook ervaring opgedaan zoals in Egmond aan Zee met een pilot vanuit de dorpsraad. Ervaringen die ook van pas komen bij de noodzakelijke implementatie van de Omgevingswet.

Onze inwoners en ondernemers hebben de behoefte om zelf invulling aan hun leven en omgeving te geven. De behoefte aan herkenning en erkenning neemt daarin steeds meer toe. In plaats van als gemeente te bedenken wat goed voor onze inwoners is bepalen we samen wat er in hun leefomgeving nodig is. 'De inwoner staat centraal'. De gemeente is er voor de inwoner.

2.3 De reisgids, samen doen!

Het doel is het realiseren van het plan van aanpak participatie als onderdeel van Bestuurlijke Vernieuwing.

Aan de basis voor invulling van het plan van aanpak liggen de uitgangspunten;

- Vertrouwen
- Gelijkwaardigheid
- Doen wat nodig is

Bij het opstellen van het plan van aanpak hanteren we het uitgangspunt dat inwoners medezeggenschap hebben over hun eigen directe leefomgeving. Primair gaan we uit van een faciliterende overheid en zelfbeschikking van onze inwoners.

Als overheid willen we aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners. We willen in ieder geval de mogelijkheid bieden dat inwoners betrokken zijn bij ontwikkelingen, beleid en uitvoering.

Dit betekent wel wat voor houding en gedrag van alle betrokken partijen. Een veranderende samenleving vraagt een andere overheid. Houding en gedrag zijn daarin cruciaal. De uitdaging zit er ook in om in te gaan op hoe de participatieve werkwijze de vertegenwoordigende democratie kan versterken.

Om te komen tot de Bergense Reisgids (Speelregels voor participatie) wordt in de komende periode een aantal reisdoelen uitgewerkt;

2.3.1 Speelregels; de kaders beleidsruimte en spelregels participatie

Met het voorwerk dat is verricht op het gebied van burgerparticipatie worden samen met de raad kaders opgesteld; welke vorm van inwonerparticipatie kan in welke situatie worden toegepast? Dit aspect dient standaard in beleidsvoorstellen te worden meegenomen. Het betrekken van onze inwoners en ondernemers is een belangrijk aspect binnen deze uitwerking. Specifiek wordt binnen deze uitwerking ook aandacht besteed aan het betrekken van specifieke groepen (zoals jongeren).

2.3.2 Digitale raadpleging

De beschikbaarheid over een online digitaal participatie platform dat de gemeente helpt bij het objectief peilen van meningen. Het instrument moet directe en 'real-time' informatie leveren voor inwoners, bestuurders, dorps- en buurtverenigingen en beleidsmakers.

2.3.3 Informatie voorziening

- de mogelijkheid voor inwoners om online kennis te nemen van de vraagstukken die spelen in hun eigen buurt of in de kern waar men woont;
- de kwaliteit van de informatievoorziening wordt geoptimaliseerd.

2.3.4 Ruimte voor initiatieven

- wij werken aan een optimaal samenspel tussen bestuur, organisatie, gebiedsregisseur en inwoners, om inwonerinitiatieven en participatietrajecten op een juiste wijze te omarmen en te faciliteren;

2.4 Toelichting actiepunten

Het uitwerken van de actiepunten kent een volgorde en fasering.

Grofweg is dit op te delen in drie fasen;

- Voorbereiding
- Verkenning
- Uitvoering

In de voorbereidende fase (tweede kwartaal 2020) zijn naast het opstellen van het plan van aanpak ook een aantal voorbereidende gesprekken gevoerd met onder andere de indieners van het Manifest, worden voorbereidende gesprekken gevoerd met de individuele wethouders en vindt er interne afstemming en borging van de te doorlopen reis plaats.

Vervolgens wordt voorgesteld om in een verkennende fase (derde kwartaal 2020) samen met de raad te starten met het opstellen van kaders. De speelruimte en de spelregels. Allereerst door het gesprek te voeren met inwoners, ondernemers en buurt- en wijkverenigingen en samen met hen en de gemeenteraad invulling te geven aan uitgangspunten, speelruimte en spelregels.

Na deze verkennende fase wordt in de uitvoeringsfase (vanaf het vierde kwartaal 2020) op basis van het kader invulling gegeven aan digitale informatievoorziening, raadpleging, initiatiefruimte en de pilot in Schoorl.

2.5 Beoogd reisdoel

Met de invulling en uitvoering van het plan van aanpak Participatie geven we invulling aan de Bergense Reisgids; spelregels voor participatie.

De uiteindelijke reisgids biedt algemeen geldende kaders en vastgelegde uitgangspunten voor participatie.

De reisgids biedt een methodiek om specifiek per participatietraject nadere invulling te geven aan de algemene kaders en uitgangspunten.

De reisgids biedt naast uitgangspunten en methoden (uitgewerkte reisdoelen en te kiezen reis behoeften) ook het daaraan ondersteunende instrumentarium.

3 Reisprogramma

De reisroute om te komen tot invulling van de Bergense reisgids, spelregels voor participatie kent drie hoofdfasen;

- Voorbereidende fase
- Verkenningfase
- Uitvoeringsfase

Per fase gaan we hierna globaal in op de verschillende stappen in deze fasen. De betrokken actoren, het gewenste resultaat en tijdstip.

Elke reisstap wordt afgesloten met een terugkoppeling en het delen van de bereikte reisdoelen. Vervolgens wordt in samenspraak met de betrokken partijen richting gegeven aan de vervolgstappen.

De aangegeven startdata zijn onder voorbehoud. De stappen zijn wel gebonden aan de voorgestelde volgorde. Het aanpassen van data kan dus gevolgen hebben voor de invulling / tijd van de daarop volgende fasen of stappen.

3.1 Voorbereidende fase

De voorbereidende fase vindt plaats in het tweede kwartaal van 2020. Deze fase kent drie hoofdstappen;

- Afstemming
- Analyse
- Veldonderzoek

3.1.1 Stap 1 Afstemming

Het plan van aanpak om te komen tot de Bergense reisgids wordt gedeeld met de gemeenteraad en met vertegenwoordigende groepen uit de samenleving.

3.1.2 Stap 2 Analyse

Ter voorbereiding op de verkenningfase wordt een overzicht gemaakt waar we op dit moment staan. Hierin wordt onder andere gebruik gemaakt van de evaluatie vanuit de pilot Thuiskamer (zie bijlage 1, toelichting op gelijkwaardig, vertrouwen en doen wat nodig is) en het met de raad opgestelde afwegingskader voor initiatieven zoals gehanteerd bij de totstandkoming van de Dorpsvisie Egmond-Binnen (eindproduct pilot Thuiskamer) (zie bijlage 2 afwegingskader voor initiatieven)

De analyse wordt uitgevoerd door de kerngroep. Het geheel is onderlegger voor het vervolgtraject in de verkenningfase. Resultaten worden in het derde kwartaal 2020 gedeeld met de gemeenteraad en daarnaast voor inwoners en ondernemers beschikbaar gemaakt.

3.1.3 Stap 3 Veldonderzoek

Met diverse actoren wordt een vooroverleg gevoerd. Hierin worden onder ander wijkverenigingen, manifestindieners en andere gesprekspartners zoals adviesraad sociaal domeinen de sportraad betrokken.

Het doel is om een eerste beeld te verkrijgen omtrent beelden, motivaties en verwachtingen ten aanzien van participatie. Dit veldonderzoek wordt uitgevoerd door de ambtelijke kerngroep.

3.2 Verkenningsfase

De verkenningsfase vindt plaats in het derde kwartaal van 2020. Deze fase kent zes hoofdstappen;

- Eerste verkenning gemeenteraad
- Oriëntatie kader, spelregels en speelruimte gemeenteraad
- Inspiratie spelregels uit andere gemeenten
- Oriëntatie spelregels inwoners ondernemers
- Gezamenlijke zoektocht spelregels
- Voorbereiding pilot Schoorl

3.2.1 Eerste verkenning gemeenteraad

We streven naar een bijeenkomst eind juni 2020 als start van de verkenningsfase.

3.2.2 Oriëntatie kaders, spelregels en speelruimte raad

Het Programma Democratie in Actie (BBZK/VNG) is in 2019 gestart met een traject 'Spelregels democratische processen.' Doelstelling van het traject is het ontwikkelen van een set van democratische spelregels over de kwaliteit van het proces en de rol van de raad. Dit is geen keurslijf, maar een handreiking om binnen een gemeente het gesprek aan te kunnen gaan en bewust te kunnen kiezen voor een aanpak die het beste past in de lokale situatie en cultuur. De gemeente Bergen is al ambtelijk in dit traject betrokken. Dit voorwerk willen we, met medewerking VNG, delen met de gemeenteraad. (zie bijlage 4 Handreiking VNG Spelregels lokale democratie versie 1 oktober)

Doel is om met de raad te komen tot een eerste verkenning omtrent speelruimte en spelregels. Dit onderdeel starten we in augustus 2020.

3.2.3 Inspiratie spelregels uit andere gemeenten

Naast de gemeente Bergen doen er nog 14 andere gemeenten mee aan het traject 'Spelregels democratische processen'. Samen met de griffie wordt gekeken hoe de informatie, voorbeelden van andere deelnemers aan dit traject met de gemeenteraad kan worden gedeeld. Doel is om inspiratie op te doen over hoe ambities en wensen kunnen worden vormgegeven. Start van dit traject vindt plaats in september 2020.

3.2.4 Oriëntatie spelregels inwoners en ondernemers

In augustus 2020 start de dialoog met inwoners en ondernemers. Dit doen we op basis van de voorbereidende fase en met gebruik van inspiratie uit andere gemeenten.

Naast een uitnodiging aan alle geïnteresseerden, worden ook gericht wijkverenigingen, adviesraden (sport / sociaal domein), indieners van het manifest uitgenodigd om in gezamenlijk overleg te komen tot een eerste verkenning over de spelregels.

3.2.5 Gezamenlijke zoektocht spelregels

De resultaten uit de voorgaande stappen worden in de gezamenlijke zoektocht aan elkaar verbonden. In oktober 2020 organiseren we de start van een gezamenlijke bijeenkomst om met raad, college, inwoners en ondernemers te komen tot algemene uitgangspunten, kaders, spelregels en speelruimte. Kortom een eerste opzet voor de uiteindelijke Bergense Reisgids; spelregels voor participatie.

3.2.6 Voorbereiding pilot Schoorl

Gelijk aan de voorgaande stappen wordt vanuit de bestuurlijk opdrachtgever met ondersteuning van het kernteam gestart met opstellen van de kaders, de onderzoeksvraag en te volgen route voor de pilot in Schoorl.

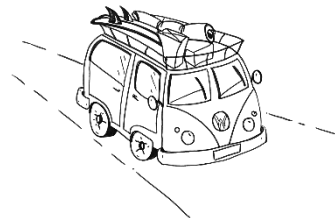
Het doel is om samen met Schoorl Community en de sportraad te komen tot een opdrachtformulering voor de pilot waar in Schoorl vanuit de demografische ontwikkelingen ingegaan wordt op sport en onderwijs en het versterken van de lokale gemeenschap.

Binnen de opdrachtformulering wordt ook gekeken naar evaluatie van het proces zodat opgedane ervaring en leermomenten meegenomen kunnen worden bij toekomstige participatie.

3.3 Uitvoeringsfase

De uitvoeringsfase vindt plaats vanaf het eerste kwartaal 2021.

De uitvoeringsfase wordt mede vormgegeven op basis van de resultaten in de verkenningsfase. Een gedetailleerd uitvoeringsprogramma wordt dan ook eind 2020 aan de gemeenteraad voorgelegd.

3.3.1 Planning uitvoeringsfase

De uitvoeringsfase inclusief planning en, indien nodig, budget wordt aan het eind van het vierde kwartaal 2020 vastgesteld. De gemeenteraad wordt in ieder geval meegenomen in de uitvoering.

De definitieve planning van de start van werkzaamheden is nog niet in detail aan te geven.

Op voorhand is wel te melden dat we aan het begin van het eerste kwartaal 2021 in ieder geval starten met de pilot in Schoorl, het inrichten van het online platform voor digitale raadpleging en het realiseren van digitale informatievoorziening.

4 Routekaart

Volgt (schematische weergave h3)

5 Reisbegeleiding

De reisbegeleiding voor de uitvoering van het plan van aanpak is als volgt:

Gemeenteraad

De gemeenteraad stelt het plan van aanpak vast, toetst het gevoerde proces en stelt samen met de betrokken partijen de producten vast van elke fase en de te nemen vervolgstappen.

College van Burgemeester en wethouders

De colleges zien toe op de voorbereiding en uitvoering van het plan van aanpak.

Stuurgroep reisgids

De stuurgroep wordt gevormd door de bestuurlijk opdrachtgever, wethouder belast met participatie, de ambtelijk opdrachtgever gemeentesecretaris, de griffier van de gemeente Bergen en de ambtelijk reisbegeleider.

De stuurgroep ziet toe op een tijdige en voorspoedige uitvoering van het plan van aanpak.

Ambtelijke kerngroep

Deze kerngroep bestaat uit de ambtelijk reisbegeleider en de gebiedsregisseurs voor de gemeente Bergen.

De werkzaamheden omvatten: begeleiding proces, bewaking planning en budget, overleg bestuurlijk en ambtelijk opdrachtgever, bij elkaar brengen inhoudelijke inbreng, penvoering.

Werkgroep

Per fase en stap binnen de fase wordt door de kerngroep een werkgroep gevormd. Aanvulling voor de werkgroep is op basis van de benodigde expertise. Deze kan zowel gevonden worden binnen de organisatie als daarbuiten.

Interne overlegstructuur

De kerngroep komt 1 x per week bij elkaar. De stuurgroep reisgids komt tweewekelijks bij elkaar. De werkgroep komt frequent bij elkaar afgestemd op de uit te voeren activiteiten. Er vindt 1 á 2 keer overleg plaats tussen de projectbegeleiding en het college per fase in het proces.

6 Reiskosten

De kosten van het opstellen van het plan van aanpak en de pilots wordt zoals door de gemeenteraad in vooralsnog gedekt vanuit het saldo baten en lasten. Binnen het budget voor Thuiskamer (FCL 6040100, ECL 43800) is financiële ruimte.

Kostenindicaties

Vorbereidingsfase

Voor de voorbereidende fase worden geen kosten voorzien. De analyses worden uitgevoerd binnen de bestaande werkzaamheden van de organisatie. Het veldonderzoek, gesprekken met betrokken partijen, wordt uitgevoerd door de kerngroep in samenwerking met de verantwoordelijk wethouder. Ook hier wordt voorzien dat dit zonder aanvullend budget wordt uitgevoerd.

Verkenningsfase

Voor de verkenningsfase worden wel kosten geraamd. Naar verwachting zullen de kosten rond de €20.000 zijn. Daarin is inbegrepen de kosten voor externe sprekers, de huur van locaties en aanvullende communicatie.

Uitvoeringsfase

Algemeen is aan te geven dat op dit moment nog geen inzage is te geven in de mogelijke kosten voor de uitvoerende fase. De te nemen vervolgstappen en de bijbehorende budgetten zullen daarom bij de begrotingsbehandeling 2021 aan de gemeenteraad worden voorgelegd, mocht dit noodzakelijk zijn en de te nemen stappen niet uit het saldo van baten en lasten kan worden gedekt.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Toelichting gelijkwaardig vertrouwen en doen wat nodig is

Bijlage 2 Afwegings- en handelingskader initiatieven Bergen